

OPINII: Andrei Plesu

Mandria de a fi roman

Aparut in ziua de Joi, Februarie 12, 2004

Nu poti fi mandru (sau rusinat) de o calitate pe care n-ai obtinut-o prin merit sau prin optiune.

Nu te-a intrebat nimeni daca vrei sa te nasti roman si n-ai fost declarat roman de un juriu care ti-a evaluat, in prealabil, virtutile. Te-ai trezit roman, asa cum te-ai trezit barbat sau femeie, brunet sau blond, inalt sau scund. A spune, asadar, "sunt mandru ca sunt roman" e totuna cu a spune "sunt mandru ca am nasul carn", sau "sunt mandru ca am ochi albastri". Intrucat a fi roman nu e o alegere personala si nici un premiu acordat prin concurs, ci o determinare innascuta, nici mandria, nici jena, nici recunostiinta, nici insatisfactia n-au ce cauta aici. Mai departe: nu poti fi mandru de a apartine unei categorii atat de largi, incat ea contine, inevitabil, elemente contradictorii. Nu poti spune "sunt mandru ca sunt om". Exista oameni care justifica, eventual, mandria de a fi om, dar exista si cazaturi, ticalosi, rebuturi, care fac specia de ras. La fel, exista romani de a caror concetatenie poti fi flatat, si exista altii care ne strica firma. Poti fi mandru de Eminescu, dar nu poti fi mandru de Alexandru Draghici sau de Ramaru. In cel mai bun caz, ai putea fi deci indreptatit sa fii mandru ca esti om cumsecade (nu om in general), sau roman de isprava (nu roman in general), desi a fi "mandru" de o calitate proprie, chiar reala, e oricum un comportament discutabil. Pe de alta parte, e cu totul nedrept ca romanii nereusiti sa se simta mandri ca fac parte din aceeasi categorie cu romanii reusiti. E scandalos ca Mischie sa fie mandru ca e din neamul lui Stefan cel Mare. Daca romanii sunt P.P.Carp, Bratienii, Maniu, Elisabeta Rizea, Enescu si Brancusi, ma bucur sa fac parte din aceeasi comunitate cu ei. Dar daca romanii sunt Ionescu-Caion, Horia Sima, Emil Bobu, Aurelian Bondrea si altii ca ei, nu sunt prea incantat de vecinatate. Romanii de anvergura, romanii de buna calitate slujesc frecvent de paravan, sau de instanta legitimatoare pentru tot soiul de derbedei, grabiti sa-si asume merite cu care n-au nimic in comun. Unii se comporta ca si cum meciul castigat de o echipa romaneasca e o victorie personala, o isparava a muschilor proprii.

Copiii care se disting la olimpiade, gimnastele, campionii, muzicienii, scriitorii care ajung la o notorietate transnationala sunt resimțiti ca alibiuri ale valorii proprii. Chibitul e mandru de talentul celui din teren și ajunge să se identifice cu el. Au câștigat “ai noștri”, i-au batut “românii noștri”, “suntem cei mai buni” sunt expresiile candidă, dincolo de care se ascunde convingerea absurdă că cel care le proferează e el însuși subiectul succesului.

Nea Ghita îl aplauda pe Ilie Nastase, că pe un delegat al competenței proprii. Ilie nu e decât prelungirea pe teren a lui nea Ghita, instrumentul lui de luptă, mână lui dreaptă. Românul e când Hagi, când Nadia Comăneci, când Tiriac, când Brancuși, când Mircea Eliade. Epuizat de atâtea performanțe, el adoarme, în cele din urmă, obosit, dar mandru. A învins pe toate fronturile.

În dimineața următoare, lucrurile reintra, pentru o vreme, în normal: mici chiuluri și triserii cotidiene, stazi cu gropi, preturi mari, politicieni mincinoși etc. (“Treaba românească...”) Întrebat, în particular, ce mai face, românul răspunde cu obida: “Fac pe dracu! Nu vezi în ce hal suntem? Ce țară e asta?”. Dar întrebat de un reporter, în fața camerei de luat vederi, el se recompune, își aduce aminte de stramosi și zice, fără să clipească: “Sunt mandru că sunt român!”.

Cată vreme vom trăi de pe urma meritelor altor români, ale marilor români, nu vom face din România o țară de care să fim mandri. Fiecare român ar trebui, dimpotrivă, să-și pună problema meritelor sale personale, a succeselor lui, a efortului lui. Mandria de a fi român e ceva care trebuie luat nu ca punct de plecare, ci ca scop de atins. Altfel, în loc să fie un combustibil energizant, ea va rămâne ceea ce este de multă vreme: un drog și un somnifer.